

Nr 368.

Av herr **Berg m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till omorganisation av dövstumskolväsendet.

I proposition nr 1 har Kungl. Maj:t föreslagit, att upptagningskolan i Härnösand för dövstumma skall flyttas till Gävle.

När dövstumundervisningen i riket år 1885 genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen fick en fastare organisation, beslöts tillika, att Härnösand skulle vara förläggningssort för sjunde dövstumskoldistriktet, vilket omfattade Norrland. Det var redan då ett uppenbart norrlandsintresse, att upptagningskolan skulle ligga centralt inom det väldiga distriktet. Sedan skolans tillkomst i Härnösand har ingenting vare sig i geografiskt hänseende eller ur kommunikationssynpunkt förebragts, som skulle motivera en förflyttning av skolan. I varje fall skulle en förflyttning söderut stå i klar strid med önskemålet att ha skolan i möjligaste mån centralt förlagd. Det är ovedersägligen alltjämt ett hela Norrlands intresse, att Härnösand jämväl i fortsättningen får förbliva förläggningssort för skolan. Härför talar icke blott, att det måste anses olämpligt, att en för enbart Norrland inrättad institution förlägges utom det egentliga Norrland, utan även och framförallt att skolan därigenom får behålla sitt förhållandevis centrala läge inom det verksamhetsområde, dit den hör. Förlägges skolan till Gävle, alltså i det stora verksamhetsområdets yttersta södra del, förlänges resan för barnen från det Norrland, som ligger norr om Härnösand, med icke mindre än 30 mil. Det får icke förbises, att lärjungematerialet till övervägande del kommer från övre Norrland. Det torde icke råda något tvivel om att resorna redan nu äro ansträngande för barnen med hänsyn till deras ålder och även ekonomiskt betungande för deras anhöriga i fall av besök vid skolan. Dessa förhållanden förvärras ju avsevärt, om skolan flyttas ända ned till Gävle, d. v. s. till upplandsgränsen. Anhöriga från övre Norrland berövas i varje fall möjligheten att besöka sina barn under skolvistelsen i Gävle på grund av de oerhört långa resorna och därmed förenade kostnaderna.

En förflyttning av skolan till Gävle skulle för övrigt ge ett visst fog för anmärkningen, att Norrland i olika avseenden missgynnas till förmån för de sydligare landsdelarna. Det lär nämligen bli svårt att värja sig mot miss-tanken, att bakom förslaget om förläggningen intill upplandsgränsen av en för Norrland särskilt avsedd institution ligger en strävan att komma bort från Norrland med den verksamhet, varom här är fråga. Skall skolan även till

fullo vara en upptagningskola för Norrland, så kan den rimligtvis icke vara sydligare förlagd än till Härnösand.

Fördelningen länsvis av antalet vid skolan varande barn under nedan angivna fyra läsår framgår av följande uppställning:

	1938/39	1940/41	1942/43	1943/44	Antal barn
Gävleborgs län	13	17	15	21	= 66
Jämtlands län	17	17	11	12	= 57
Västernorrlands län	20	12	12	16	= 60
Västerbottens län	33	23	21	27	= 104
Norrbottnens län	26	17	15	21	= 79
Antal barn vid skolan	109	86	74	97	

Av uppställningen framgår, att under fyraårsperioden övervägande antalet barn kommer från övre Norrland.

I propositionen synas barnens resor icke tillräckligt blivit beaktade. Det yttras nämligen där, att fördelarna och nackdelarna beträffande barnens resor "torde komma att i stort sett uppväga varandra". Detta synes icke vara riktigt.

Av barn från översta Norrland, den s. k. bodengruppen, måste 41,⁸⁹ % av barnen för resa till Härnösand övernatta i Boden. För resa till Gävle måste hela gruppen tillika övernatta i Ånge. För sorselegruppen, utgörande mer än 25 % av hela elevantalet vid skolan under fyraårsperioden, förlänges restiden till Gävle med cirka två och en halv timme.

Barn från Gävleborgs län synas däremot i intet enda fall behöva övernatta under resa till Härnösand. Enligt propositionen synas för- och nackdelarna vara utjämnade genom att en förlängning av restiden med cirka tio timmar för den största gruppen barn med redan förut längsta restid skulle uppvägas av en sammanlagd förkortning av flera redan nu kortare restider, vilket förefaller orimligt. Vid skolans förflyttning till Gävle drabbar den största förlängningen av restiden den stora grupp barn, som förut haft den längsta resan. En även relativt obetydlig ökning av restiden för de längre resorna måste anses vara av ondo för barnen.

En förflyttning av skolan till Gävle medför sålunda en högst avsevärd förlängning av barnens från övre Norrland redan förut långa och tröttsamma resor och ställer dem uppenbart i ett ännu ofördelaktigare läge i jämförelse med övriga dövstumma skolbarn i riket.

Vad angår barnens föräldrar är det ett ofrånkomligt faktum, att dessa vilja om möjligt någon gång besöka barnen i skolan för att bilda sig en föreställning om under vilka förhållanden, barnen vistas vid skolan. Måhända ha föräldrabesök, sedan barnen intagits vid skolan, icke i någon större ut-

sträckning förekommit, beroende på de stora avstånden i Norrland, men när barnen första gången anlända till skolan åtföljas de ofta av sina föräldrar och vid konfirmationen förekomma icke sällan föräldrabesök. Skulle nu de redan förut stora avstånden ytterligare ökas i den avsevärda grad, förflyttningen av skolan innebär, blir följderna härav, att barnen från större delen av Norrland under vistelsen vid skolan helt skiljas från föräldrarna utan ekonomisk möjlighet för dessa att besöka barnen.

Skolans förflyttning till Gävle motiveras med ekonomiska skäl. Mot dessa måste emellertid vägas även andra. Det är dock en allvarlig sak att bryta avbryta den sextioåriga tradition, som skolan har i Härnösand, och rycka upp den ur dess nuvarande geografiska grund. Ett sådant förfaringsätt skulle måhända kunnat i någon mån rättfärdigas, om det gällt att finna en *ur norrländsk synpunkt* ännu centralare förläggning. Det blir emellertid rent oförsvarligt, då det leder till en förflyttning, som praktiskt taget placerar skolan i portgången till Uppland. Förflyttningen skulle för övrigt innebära, att tillfälliga ekonomiska svårigheter finge ett för oöverskådlig tid bestående menligt inflytande på den avgjort större delen av Norrlands dövtumma barns skolförhållanden.

Den i propositionen angivna kostnaden, drygt en miljon kronor, för skolans reparation och iståndsättande i fullgott skick förefaller mycket hög. Så sent som år 1942 gjordes enligt sakkunnigeutlåtande gällande, att nuvarande skolbyggnaden kunde repareras för en kostnad betydligt understigande nu angivet belopp. Denna omständighet lämnar giltigt skäl för antagandet, att delade meningar kunna råda om storleken av den kostnad, erforderliga reparationer verkligen betinga.

Med åsidosättande av norrländska intressen i övrigt har, som ovan antytts, förflyttningen föreslagits uteslutande i besparingssyfte. Besparingsintresset, som i och för sig är värt allt beaktande, kan måhända dock i icke ringa grad tillgodoses även om skolan kvarbliver i Härnösand, därest det visar sig, att i propositionen angivna reparationskostnader kunna nedbringas. Ty berörda kostnader och den vinst, som avsetts uppkomma genom förflyttningen, stå i inbördes sammanhang. Innan beslut om förflyttning fattas, bör därför under alla omständigheter förslag till reparationer och eventuell tillbyggnad av den nuvarande skolbyggnaden för att få denna i ett fullt tillfredsställande skick för undervisningen vara noggrant angivna och lika noggrant kostnadsberäknade. Visar det sig därvid att icke någon väsentlig besparing kan göras genom förflyttningen, finnes intet skäl för att förflytta skolan från det egentliga Norrland, där den med all rätt hör hemma.

Det skall även i sammanhanget framhållas att skolans nuvarande tomt är idealisk och motsvaras på intet sätt av skoltomten i Gävle. Förutom närbelägenheten till skog och mark är tomtens stora areal av oskattbart värde för barnen.

Under åberopande av det anförda hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta att upptagningskolan i Härnösand för dövstumma får kvarbliva i Härnösand.

Stockholm den 23 januari 1944.

Ernst Berg.

K. J. Andersson.

D. B. Blombäck.

Sigfrid Jonsson,
Alsen.

Verner Hedlund.

Uddo R. Jacobson.

Lars E. Andersson,
Hedensbyn.

J. F. Grym.

Magnus Nilsson,
Varuträsk.

Andreas Nilsson,
Norrlångträsk.

J. O. Gavelin.

Alfred Åslin.

Gösta Skoglund.

Lars Jonsson
i Haverö.

O. E. Sandberg.
